

GRUNDERNA FÖR DEN LOKALA
PLANEN FÖR
SMÅBARNSPEDAGOGIK

2017-2018

Innehåll

1. STEINERLEKSKOLAN NÄCKROSENS LOKALA PLAN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK	3
2. SMÅBARNSPEDAGOGIKENS UPPDRAG OCH ALLMÄNNA MÅL	4
2.1. Förebild och efterhärming	5
3. VERKSAMHETSKULTUREN INOM SMÅBARNSPEDAGOGIKEN	6
3.1. Mångprofessionellt samarbete	8
4. PLANERING OCH GENOMFÖRANDE AV DEN PEDAGOGISKA VERKSAMHETEN INOM SMÅBARNSPEDAGOGIKEN	8
4.1. Årsrytm	9
4.2. Dagsrytm och veckorytm	10
4.3. Språk och kommunikation	10
5. STÖD FÖR BARNETS UTVECKLING OCH LÄRANDE	16
6. SMÅBARNSPEDAGOGIK SOM BASERAR SIG PÅ EN ALTERNATIVPEDAGOGIK ELLER SÄRSKILD ÅSKÅDNING	17
6.1. Maten	17
6.2. Lekmaterial	18
7. UTVÄRDERING OCH UTVECKLING AV VERKSAMHETEN INOM SMÅBARNSPEDAGOGIKEN	18

Verksamhetsenhet: Steinerlekskolan Näckrosen

Verksamhetsperiod: 2017-2018

Adress: Resovägen 10, 00280 Helsingfors

Föreståndarens namn: Eva-Lotta Svanbäck-Nietosvaara

Viceföreståndarens namn: Katja Degerman

1. STEINERLEKSKOLAN NÄCKROSENS LOKALA PLAN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

Vi är en privat svenskspråkig lekskola som erbjuder vård på svenska. Vi strävar efter att alla familjer har ett levande svenskt språk hemma.

Näckrosens lokala plan är utarbetad av hela vårt kollegium. Som grund använder vi den steinerpedagogiska småbarnsplanen. I vår lokala plan beskrivs hur vår lekskola arbetar med småbarnsplanen.

I Steinerlekskolan Näckrosen har vi två olika verksamhetsformer. Vi har tre barngrupper som har barn från 3–7 år och tre barngrupper som har barn från 1,5–3 år. Verksamheten för de yngre barnen kallas för "Vildrosen". Förskolebarnen är integrerade i barngrupperna.

Föreståndarens pedagogiska ledarskapsmål för enheten följer den gemensamma linjen för Steinerlekskolan Näckrosens pedagogik och verksamhet. Utöver detta ansvarar föreståndaren för helheten i vardagen, den dagliga kommunikationen samt förebyggande diskussioner. Föreståndaren står för visionen och utarbetar tillsammans med pedagogerna personalens plan för utveckling. Utöver strukturen för våra möten, som beskrivs senare i planen, träffas föreståndaren och viceföreståndaren en gång i veckan för att bolla tankar och bygga broar mellan medarbetarna och ledningen. Styrelsen är vår arbetsgivare och föreståndaren är i nära kontakt med styrelseordföranden. Inom kollegiet finns också ett pedagogiskt team som föreståndaren sammankallar vid behov gällande pedagogiska frågor. Daghemsföreståndaren arbetar administrativt i nära kontakt med föräldrarna och deltar också i familje- och föräldrasamtal vid behov. Föreståndaren ansvarar för att vi lever som vi lär och att vi lever upp till den småbarnspedagogik som barnen och vårdnadshavarna har rätt till varje dag.

Strukturen i vår plan för småbarnspedagogik går i ordningsföljd. Våra svar på frågorna är sammanslagna till en helhet.

Planen publiceras och distribueras i alla grupper skilt för sig. Den finns till förfogande för alla föräldrar och för alla som är intresserade av att läsa den.

Personalen i vår lekskola är tillsammans med vårdnadshavarna och barnen med och utarbetar, utvärderar och utvecklar planen för småbarnspedagogik genom att ha föräldramöten och familjesamtal.

Det är av största betydelse att de föräldrar som har valt en steinerlekskola för sina barn känner sig delaktiga i vad som sker i verksamheten. Då kan det uppstå en bro

mellan hem och lekskola så att barnet inte upplever två väsensskilda världar.

För varje barn gör man upp en skriftlig vårdplan i samarbete med föräldrarna, som uppdateras minst en gång i året, eller oftare vid behov. Pedagogerna stöder föräldrarna i sitt föräldrauppdrag och tar i föräldrasamtalet upp ämnen som är angelägna.

Pedagogen har en viktig uppgift i att förmedla pedagogikens grunder och vad som sker i barngruppen på föräldramöten och familjesamtal.

Föräldrar tar också del av verksamheten genom praktiska arbetsuppgifter t.ex. genom talko och styrelsearbete.

Fester och basarer är andra exempel på när barn, föräldrar och pedagoger möts tillsammans i lekskolan.

De gemensamma förskolestunderna ordnas olika varje år. Detta beror på antalet barn som Näckrosen har i förskolan. För våra sexåringar som går förskolan är det betydelsefullt att vara kvar i lekskolegruppen, som är en viktig del av verksamheten i det pedagogiska förhållningssättet som lekskolan utgör, då den baserar sin verksamhet på den steinerpedagogiska synen på småbarnsfostran. Steinerlekskolan ansvarar för att sexåringarna får särskild verksamhet samt att de förbereds inför skolstarten. Detta behandlas i Näckrosens läroplan för förskoleundervisningen (uppdaterad enligt den nya läroplanen 11.8 2016).

2. SMÅBARNSPEDAGOGIKENS UPPDRAG OCH ALLMÄNNA MÅL

Målsättningen för steinerpedagogiken är att fostra självständiga människor, fria att allt mer bli sig själva och skapa sina värderingar och sin framtid. Vid sidan om fostran för frihet är målsättningen att fostra sociala människor och i sista hand är det frågan om två sidor av samma sak. Utgående från det föregående kan utläsas att pedagogens egen självfostran samt fostran av barnen har den gemensamma målsättningen; frihet och därmed en förmåga både till inre säkerhet och till social samvaro med andra människor. Förmågan att vara "ett jag i ett vi".

Målet är alltså att skapa en positiv, lugn och trygg läromiljö som främjar utvecklingen av självkänsla och sociala förmågor. Gränser och gemensamt formade rutiner ger också trygghet och förutsägbarhet i barnets liv.

Steinerpedagogen strävar efter att se och möta barnet som en individ och att ge barnet det stöd och den stimulans som just hen behöver utifrån sina personliga förutsättningar. Samtidigt måste pedagogen visa stor respekt för barnets integritet. Detta innebär att steinerpedagogen måste vara flexibel och ha ett konstnärligt förhållningssätt till sitt arbete. En steinerlekskola står i en skapande process. Den kan inte utformas efter regler och föreställningar eftersom alla barn är olika och barngrupperna förändras varje år.

2.1. Förebild och efterhärming

De vuxna i lekskolan har en viktig roll som förebilder eftersom efterhärmingen är utpräglad i lekskoleåldern. Under lekåldern är härmingen av omgivningen den viktigaste kanalen mellan barnet och pedagogen. Därför bör pedagogen vara extra tydlig och vara mån om att skapa ett gott klimat i sitt förhållningssätt till barnen. Pedagogens roll är att på ett glatt och positivt sätt möta barnen under hela dagen, och uppmuntra barnen genom att alltid vara en god förebild. I lekskolan utför pedagogerna praktiska och konkreta göromål som är nödvändiga för det dagliga livet. Detta är en viktig inspirationskälla för barnens lek. Exempel på vardagssysslor är matlagning, olika slag av handarbete, vård av material och lokal, trädgårdsarbete mm. Några av barnen kanske hjälper till med sysslorna, andra tar in dem i sina lekar.

Kontinuitet och upprepning är väsentligt för att barnet skall få tid och ro att leka och för att barnet ska känna trygghet i sitt förhållande till de vuxna, till de andra barnen, till platsen och till vad som sker i omgivningen. Detta eftersträvas kontinuerligt inom alla områden i steinerlekskolan. Alla i barngruppen kommer till lekskolan vid ungefär samma tidpunkt varje morgon. Barnen vet vilka pedagoger de kommer att möta och de känner lokalerna väl så att de lätt finner vad som behövs i leken. Sagor, sånger, rim och ramsor upprepas och känns igen av barnen. Barnen får tid på sig att ta till sig upplevelser och de vet vad som skall inträffa härnäst. Detta väcker glädje och en känsla av delaktighet hos barnet.

Att ge barnet en god **omsorg och omvårdnad** är en viktig målsättning för lekskolan. En grundläggande pedagogisk intention i steinerlekskolan är att barnet skall känna trygghet och få en god fysisk omvårdnad i en trivsamt och hälsosamt miljö.

Varje enskilt barn behöver få uppleva att det blir sett och uppmärksammat. Barnet skall få känna sig älskat, omtyckt och accepterat. Det är av stor vikt att de vuxna bryr sig om och intresserar sig för barnets välbefinnande. Barnet behöver få känna att den vuxne visar intresse och respekt för dess tankar och känslor. För 3-åringarna är det nödvändigt att de tryggt kan knyta an till en egen vårdare.

Stor vikt läggs vid att skapa en lugn och trygg omgivning som främjar det lilla barnets utveckling. När grundtryggheten finns kan barnet ur sin nyfikenhet börja visa intresse för andra barn och vuxna och på så sätt växa in i den stora gruppen.

Ett av våra sätt att utvärdera är att pedagogen inte fastnar i sina rutiner och metoder utan i stället fördjupar sin konstnärliga rörlighet i arbetet som steinerpedagog. Det kräver någon form av självstudier för pedagogen. Ett livslångt självfostrande förhållningssätt till sitt uppdrag som pedagog är nödvändigt för att pedagogen skall kunna utföra sitt arbete i lekskolan med barnen. Många pedagoger kan vittna om att man fördjupar kunskapen om människan genom att regelbundet bearbeta iakttagelser och erfarenheter som man dagligen gör i mötet med barnen. Ett regelbundet konstnärligt övande är också mycket berikande för det pedagogiska arbetet. Ur detta vinner man fördjupad kunskap om pedagogikens konst och den egna personlighetsutvecklingen stimuleras.

I Vildrosen är det viktig med ro, rytm och värme. Världen hålls liten och för mycket stimuli undviks. Vi följer samma rytm från dag till dag så att det lilla barnet kan känna sig tryggt i att veta vad som ska ske härnäst. Grupperna är små med fyra barn och en pedagog, som fungerar som en trygg bindningsperson utanför hemmet. Det lilla barnet behöver direktkontakt med en vuxen person, som kan ge en famn, värme och trygghet i gruppen. Utrymmena är planerade så att allt finns i samma utrymme. Det ser ut som ett litet hem med kök, sovrum och toalett i samma utrymme utan att det är nödvändigt att lämna det egna rummet.

3. VERKSAMHETSKULTUREN INOM SMÅBARNSPEDAGOGIKEN

Till de nya barnens föräldrar som har fått en vårdplats på Näckrosen börjar samarbetet med ett informationsmöte i maj. Vi informerar om vår verksamhet. Barnen bjuds även tillsammans med föräldrarna att komma och bekanta sig med sin nya grupp och lekskolan. Vi gör ett hembesök i augusti innan verksamheten drar igång. Alla grupper har sin egen mjuklandningsplan om hur mjuklandningen förverkligas.

I Näckrosen har vi ett kollegiemöte varje vecka, då alla pedagoger samlas för pedagogiskt studium, konstnärligt arbete samt frågor om barnen samt verksamhetsplanering. Varje vecka har gruppernas pedagoger egna möten. Mötena är antingen planeringsmöten där man gör upp den egna gruppens verksamhet eller ett

föräldra/familjesamtal.

Under familjesamtalet möts pedagoger och föräldrar för ett samtal om barnet och för att gemensamt lägga upp en skriftlig vårdplan. Varje barn i lekskolan har sin egen vårdplan. Genomförandet av barnets plan för småbarnspedagogik ska utvärderas och planen ska ses över minst en gång om året. Planen ska dock granskas alltid då barnets behov kräver det. Initiativet till att granska planen kan komma från personalen, någon annan myndighet som man samarbetat med i frågor som gäller barnet eller från barnets vårdnadshavare. Då barnets plan för småbarnspedagogik utvärderas ska fokus särskilt läggas på hur verksamheten organiserats och hur pedagogiken genomförts.

I barnets plan för småbarnspedagogik ska följande anges:

- Barnets styrkor när det gäller utveckling och lärande samt barnets intressen
- Mål som stödjer barnets utveckling, lärande och välbefinnande, de åtgärder som
- Behövs för att uppnå målen och en utvärdering av hur målen uppnåtts
- Barnets eventuella behov av stöd ([se separat kapitel](#))
- En eventuell plan för läkemedelsbehandling
- Barnens, personalens och vårdnadshavarnas gemensamma överenskommelser
- Andra eventuella sakkunniga som varit med och utarbetat planen
- När planen har utarbetats, granskats och när den granskas nästa gång.

Steinerpedagogerna har det pedagogiska ansvaret för verksamheten. Därför har pedagogerna, tillsammans med föreståndaren, inflytande i alla organisatoriska frågor som har konsekvenser för pedagogiken i lekskolan. Frågorna kan beröra antagning av barn, personalfrågor, öppethållningstider, åldersgränser för barnen m.m.

Leksolan bedrivs av en föräldraförening vars styrelse är lekskolans beslutande organ. I början av hösten håller Föreningen Steinerlekskolan Näckrosen rf sitt årsmöte dit alla föräldrar är välkomna. Där går man genom verksamhetsberättelsen, bokslutet samt verksamhetsplanen och budgeten. Näckrosens styrelse består av 3-5 föräldrar till barn som går i lekskolan. Varje medlem i styrelsen driver en arbetsgrupp, gällande fastigheten, verksamheten, köket och gården. Också föreståndaren och pedagogerna kan delta i arbetsgrupperna.

Med hjälp av dessa arbetsgrupper engageras föräldrarna i lekskolans vardag. Tillsammans med föräldrarna ordnar vi talkon inne i lekskolan och ute på våra gårdar. Vi ordnar försäljning på marknader. Vi tänker på kvalitet och estetik så att vår lekskola blir så hemtrevlig som möjligt. Barndomen är tiden för att utveckla vilja och initiativförmåga. Viljans utveckling stöds av verksamheten på daghemmet, då barnens egen aktivitet får utrymme i en hemlik miljö. Att uppleva arbete såsom hemsysslor och vård av miljön ger bastrygghet och en modell för hur det är att vara människa.

Föreståndaren fungerar som en bro mellan kollegiet och styrelsen. Målet är att få en fungerande helhet tillsammans. Metoderna för utvärderingen är positiv och negativ respons från föräldrarna på föräldramöten och föräldrasamtal. Dessa diskuteras på våra kollegiemöten, reflektiva samtal förs och vi förbättrar och utvecklar vår verksamhet enligt behov.

3.1. Mångprofessionellt samarbete

Personalen inom småbarnspedagogiken samarbetar med personal inom social- och hälsovården för att stödja barnens välbefinnande, växande och lärande. Inom detta mångprofessionella samarbete ser man till ett eventuellt behov av särskilt stöd för barnet. Samarbete mellan lekskolepersonalen och aktörer i närmiljön främjar mångsidighet i läromiljön.

4. PLANERING OCH GENOMFÖRANDE AV DEN PEDAGOGISKA VERKSAMHETEN INOM SMÅBARNSPEDAGOGIKEN

Pedagogisk dokumentation är en central arbetsmetod för att planera, genomföra, utvärdera och utveckla den småbarnspedagogiska verksamheten. Det är en kontinuerlig process där observationer, dokument och en gemensam tolkning av dessa skapar förståelse för den pedagogiska verksamheten. Den pedagogiska dokumentationen möjliggör att barnen och vårdnadshavarna kan delta i utvärderingen, planeringen och utvecklingen av verksamheten. Den pedagogiska dokumentationen ger information om barnens liv, utveckling, intressen, tankar, lärande och behov samt om barngruppens verksamhet, på ett konkret och mångsidigt sätt. Med hjälp av enskilda dokument som fotografier, teckningar eller personalens observationer, kan man tillsammans med barnen iaktta barnens utveckling och lärande. Barnens kunskaper och färdigheter, intressen och behov blir synliga genom

den pedagogiska dokumentationen och ska utgöra grunden för planeringen av verksamheten.

Målet med en systematisk dokumentation är att personalen ska lära känna det enskilda barnet och förstå relationerna barnen emellan samt förstå på vilket sätt personalen och barnen i gruppen kommunicerar med varandra. Syftet med pedagogisk dokumentation är att förverkliga småbarnspedagogisk verksamhet utgående från barnen. Den information och förståelse som dokumentationen bidrar till ska användas till exempel för att arbetssätten, lärmiljöerna, verksamhetens mål, metoderna och innehållet kontinuerligt ska kunna anpassas enligt barnens intressen och behov. Barnets plan för småbarnspedagogik är en del av den pedagogiska dokumentationsprocessen. Systematisk dokumentation behövs också då man bedömer barnens behov av stöd för utveckling och lärande (kapitel 5). Dokumentation som har samlats in under en längre tid är en viktig del av utvärderingen av den pedagogiska verksamheten och personalens självvärdering av verksamheten.

Lärmiljön beskriver den steinerpedagogiska verksamhetens centrala mål och innehåll. Lärmiljön styr hur personalen tillsammans med barnen ska planera och genomföra en mångsidig och helhetsskapande pedagogisk verksamhet. Barnen har rätt att få mångsidiga upplevelser inom de olika lärområdena. De ska inte genomföras som separata helheter, utan deras teman ska kombineras och anpassas utgående från barnens intressen och kompetens. **Språkens rika värld, Mina många uttrycksformer, Jag och vår gemenskap, Jag utforskar min omgivning, Jag växer, rör på mig och utvecklas** är invävda i lekskolans rytm.

4.1. Årsrytm

Årstidernas förlopp sätter sin prägel på allt vad som sker i steinerlekskolan. Det praktiska och pedagogiska arbetet som sker i steinerlekskolan har sin utgångspunkt i årstiderna. Under hösten är det t.ex. arbetet med frukter, bär och säd som präglar verksamheten. Även sagor, sånger och rörelselekar är knutna till årstiden.

Årstidsfesterna som barn, pedagoger och föräldrar skapar tillsammans blir festliga höjdpunkter i verksamheten. Barnen är delaktiga i den långa process som leder fram till festen. Barnen får tydliga upplevelser av människans förhållande till årets rytm och till de förändringar som sker i naturen. Exempel på årstidsfester är: skördefest/Mikaelifest, lyktfest, adventsfest, julfest, vinterkarneval, påskfest, maskerad inför Valborg och vårfest.

4.2. Dagsrytm och veckorytm

Kontinuiteten finns också i den organiska rytm som verksamheten följer. Dagen består av ett rytmiskt växlande mellan långa perioder då det finns utrymme för fri lek och mer koncentrerade stunder då barnen och de vuxna samlas t.ex. för en sagostund, rörelselekar och måltider. En vilostund ingår också under dagen. Veckorytmen innebär att särskilda aktiviteter återkommer en viss dag varje vecka. Till exempel: måndag - promenaddag, tisdag-skogsdag, onsdag-eurytmi eller målning, torsdag-bakning, fredag-lek av sagan.

Vildrosen-verksamheten följer inte en veckorytm utan har samma dagsrytm från dag till dag. Även barnets egen rytm kan tas i beaktande i den lilla gruppen så att mat- och sovtider kan justeras lite enligt barnets behov.

4.3. Språk och kommunikation

Under de första sju åren grundlägger barnet sin förmåga att kommunicera med hjälp av språket. Barnet övar på att sätta ord på sin inre värld så att yttvärlden kan förstå och ta emot upplevelsen. Steinerlekskolan arbetar mycket medvetet med att ge varje barn ett rikt och nyanserat språk samt mod att uttrycka sig. Pedagogens roll som förebild för barnet är central, hon strävar efter att vårda sitt språk i samtal både med barn och vuxna. Genom ett rikligt sagoberättande kommer barnet i daglig kontakt med ett rytmiskt, musikaliskt och bildrikt språk. Eftersom sagan berättas under flera dagar i följd, kan barnet ta språket till sig samtidigt som hen skapar sina egna inre bilder. Barnens starka inlevelse i sagans språk visar sig när de själva leker, gör egna dockspel eller berättar egna små sagor.

Inlevelsen kommer också tydligt fram när barnen är med och agerar i sagan. Pedagogen och barnen leker sagan tillsammans som en gemensam upplevelse, helt utan prestationskrav och mer som en gemensam rollek.

I sagorna finns ofta upprepningar, ordlekar och ramsor som väcker glädje och språklig nyfikenhet hos barnet. Denna språk kvalitet kommer också fram under den gemensamma samlingen med rim, ramsor och sånger. Språket förbinds med rörelser och rytm och går på så sätt in i hela kroppen.

Steinerpedagogen har en viktig roll som språklig modell och eftersom all verksamhet baserar sig på att barnet härmar i denna ålder, är det extra viktigt att pedagogerna är en god språklig och kommunikativ modell, både i samtal med barnen och mellan andra vuxna. Pedagogerna strävar efter att uppmärksamma varje enskild individ och har därmed stor möjlighet att i ett tidigt skede upptäcka om barnet har svårigheter med språk och tal. Störningar kan t.ex. yttra sig genom dålig artikulation, svårigheter att

uttala vissa ljud, grammatikaliska språkfel, svårigheter att lyssna på andra eller att följa med i en berättelse. Det är av största vikt att lekskolan tar signaler på språkstörningar på allvar. Ett sätt att arbeta med språkstörningar är att starkt förbinda språket med barnets motorik. Genom att lägga stor vikt vid språklekar som rim och ramsor, sång- och rörelselekar kan man hjälpa barnet att övervinna svårigheterna. Dessa övningar kommer dessutom alla barn tillgodo och det enskilda barnet behöver inte känna sig utpekad för att vara annorlunda.

I den fria leken har barnet rika möjligheter att öva kommunikation och socialt samspel. För att barnen skall kunna samspela i leken måste de förstå varandras "lek-språk". Barn som leker kan utan vidare växla mellan språket som ingår i låtsasleken och språket som "är på riktigt". De övar sig på att behärska en metakommunikativ signal, "detta är lek".

Språkförmågan får viktigare roll i leken ju äldre barnet blir. För sexåringarna har språket stor betydelse för samspelet i leken. De planerar leken, kommer överens om vad som behövs, delar upp roller, genomför, diskuterar förändringar o.s.v. I sexåringars lek uppstår ofta behovet av att skriva lappar och skyltar av olika slag. För sexåringen har det blivit viktigt att lekens rekvisita överensstämmer med deras erfarenheter från omvärlden. Om man skall göra en cirkusföreställning så måste det finnas affischer som upplyser om tid och plats. Nyfikenheten på att börja skriva kan på så sätt vävas in i leken.

Steinerlekskolan är inriktad på att uppmuntra barnen till fri lek. Därmed understöder man barnets möjlighet till att utveckla ett rikt språk och god förmåga till kommunikation.

Musiken vävs in i den dagliga verksamheten, till vardag och fest, och bidrar till rytmen under årets förlopp. *Sången* hör till vardagen, det finns egna sånger för morgonsamlingen, hemsysslor (s.k. arbetssånger), utflykter, måltider, vilostunden och vid påklädningssituationerna. Rytmskt upprepande förstärker barnet och ger glädje och trygghet. Sången lockar till ringlek och skapar stämning vid fester. Det är viktigt att barnet rotar sig i sitt eget kulturarv med hjälp av musiken och får rikliga högklassiga upplevelser. Med musikens hjälp lär sig barnet på ett naturligt sätt genom upplevelser känna andra kulturer. Sång övas till en början med enkla, en- eller två toniga sånger, vilket ger en grund för barnets utveckling av hörsel- och sångförmåga. Melodierna blir mer mångsidiga och nyanserade ju längre barnet kommer i sin utveckling, inläringen sker med hjälp av efterhärming. I sången utgår man från den pentatoniska skalan vars harmoniska kvintstämning har en skyddande karaktär.

Den uttrycker barnets utvecklingsstadium och själskaraktär ända tills barnet är nio år. Barnet har därför lätt att ansluta sig till sången och improviserar också själv. Dessutom sjungs folksånger och vanliga barnsånger. Man använder mycket upprepning och variation och kombinerar barnets naturliga rörelse och lek till sången. Ringlekarna skapar en känsla av samhörighet.

Att spela olika **instrument** hör också till musiken. Som ackompanjemang används enkla instrument av hög kvalitet; pentatonisk lyra och flöjt, kvintflöjt, kantele samt olika slagverk. Den pentatoniska skalan möjliggör en melodi som alltid är vacker, vilket uppmuntrar barnet att musicera i gruppen. "Instrument" som finns i naturen så som stenar, snäckor och bitar av trä inspirerar till improvisation. Musicerande tillsammans skapar glädje som förenar och uppfostrar till sociala sammanhang. Instrument används också under sagostunden och i eurytmin och för att ackompanjera en dockteaterföreställning. Barnen kan även använda instrumenten i fri lek. De vuxna visar exempel för hur man hanterar instrumenten med aktning.

Ett viktigt uttrycksmedel för barnen är att skapa **bilder**. I ett barns teckningar och utveckling finns ett personligt uttryck som säger mycket om barnets individualitet. För de minsta barnen går det ganska fort att rita en bild, men det sker under mycket stor koncentration. Det är mycket rörelse i de små barnens bilder. De lite större barnen berättar ofta medan de ritar. Här kan man tydligt uppleva att barnen är inne i en process när de skapar, att bilden uppstår ur barnens inre. Sexåringen har ofta ett mål och bestämmer vad de skall rita, men ofta förvandlas bilden under arbetets gång.

När det gäller aktiviteter som utgår från det inre i människan är det alltid den skapande processen som uppmuntras i steinerlekskolan, inte den färdiga produkten. Denna hållning hjälper till att skapa en bra gemenskap i gruppen. Barnen konkurrerar inte med varandra genom att jämföra resultat. I stället kan man lära sig respektera individuella olikheter. För att bildskapandet skall bli ett sätt för barnet att uttrycka sig på, måste det finnas tillgång till ändamålsenligt material av hög kvalitet som tilltalar barnets sinnesupplevelse. I steinerlekskolan använder barnen vaxkritor i vackra färger när de ritar. Stora papper främjar barnens rörliga och fria skapande.

En regelbundet återkommande verksamhet i steinerlekskolan är målning med "vått i vått". Barnen målar med flytande färger på fuktat papper. Denna målningsteknik inbjuder till färgupplevelse där form och motiv blir underordnade. Målandet blir som en upptäcktsfärd i färgernas värld. Med utgångspunkt från de tre grundfärgerna kan barnet uppleva hur nya färgnyanser uppstår på pappret. Här blir det mycket tydligt hur bilden växer fram ur stunden. Bestämda teman eller uppgifter ges inte till barnen när de målar eller ritar. Vikten läggs vid barnens eget skapande.

Det är viktigt att det är rofyllt omkring barnen när de skapar och att deras verksamhet respekteras. Därför säger man: "Vi låter penseln tala".

Eurytmi - I Näckrosen har vi en eurytmist som kommer varje vecka under en viss period på hösten och våren för att ha en eurytmistund med barnen. Eurytmi är en rörelsekonst som Rudolf Steiner utvecklade i samarbete med bl.a. musiker och skådespelare. I eurytmin uttrycks musik eller det talade ordet genom rörelser. I eurytmin upplever man tydligt det nära sambandet mellan tal, sång, musik och rörelse. I steinerskolor ingår eurytmi som ett enskilt ämne.

Målet är att barnet utvecklar lust och mod till fysisk aktivitet, att barnet i egen takt ökar sin motoriska skicklighet, att barnet utvecklar kroppsmedvetenhet och god självkänsla.

Leken - En av steinerpedagogens viktigaste uppgifter är att gestalta barnets omgivning, både mänskligt och materiellt, på ett sådant sätt att barnet får impulser till fri lek. I leken har barnet de allra bästa möjligheterna att utveckla social förmåga.

Leken är en aktivitet där barnets inre dominerar över yttvärlden. Det som barnet upplever och erfar i omgivningen, prövas och övas i leken och blir på så sätt till kunskap för barnet.

Exempel på färdigheter som barnet övar i leken och som stärker deras självkänsla och identitetsutveckling är: motorik, kroppsuppfattning, socialt samspel, språklig förmåga, kreativt tänkande, uppfinnings- och idérikedom.

En bra, fungerande leksituation är ett viktigt mål att uppnå i steinerleksskolan. I det följande beskrivs några centrala drag i steinerleksskolan som bland annat skapar förutsättningar för den fria leken:

Målet med småbarnspedagogikens **miljöfostran** är att förstärka och berika barnets känsla för naturen vilket uppnås genom att leka och röra sig i naturen. Utflykterna görs till fots i närområdet. Barnen lär känna årstidernas växlingar på ett naturligt sätt då man besöker samma plats varje skogsdag. Skogen vårdar sinnenas känslighet och erbjuder rika sinnesupplevelser som förstärker förståelsen för världen. När barnet är fritt att röra sig och leka i naturen på egna villkor, ger det utrymme för både eget utforskande och gemensamma lekar vilket möjliggör att ett eget förhållande till naturen växer fram. Denna erfarenhetsbaserade kunskap om naturen bildar basen för begreppslig inläring och intellektuell behandling av naturfenomen senare i skolundervisningen. Under skogsutflykterna lär sig barnen samtidigt praktiska färdigheter som att inte skräpa ner och hur man rör sig tryggt.

Annat som stöder miljöfostran i vardagen är utevistelse varje dag, skötsel av gårdens växtlighet och kompost, gemensamt gårdstälko, och inomhus årstidsbordet och skötsel av krukväxter och egna planteringar. Årstidernas växlande och festtiderna under året utgör stommen för verksamheten och präglar innehållet på många sätt både i konstnärligt och praktiskt arbete. På detta sätt stimuleras förhållandet till naturen utgående från barnet.

All verksamhet i småbarnspedagogiken utgår från värderingen av hållbar utveckling så som måttlighet och sparsamhet, ansvar i fråga om mat, energisparsamhet, förminskning av mängden avfall t ex genom att återvinna och reparera saker. Barnet bekantar sig med dessa värderingar genom sin egen upplevelse eftersom ett ekologiskt hållbart levnadssätt hör till vardagen.

Barnet bekantar sig med ett **matematiskt tänkande** och med **matematiska fenomen** i vardagliga situationer. Genom arbete, lek och motion lär sig barnet siffror, sifferbegrepp och mängder. Matematiken har på så sätt alltid en mening och ett syfte. Vid dukningen av matbordet räknas till exempel antalet bestick och kärl som behövs. I anknytning till bakningen kan man väga ingredienser och vid byggandet kan man mäta och beräkna. Fri lek är också tränande av matematiska färdigheter. I samband med barnens olika byggnadsprojekt lär sig barnen problemlösningsförmåga och uppövar färdigheter för geometriskt tänkande. Sång- och rörelselekar samt eurytmi utvecklar vid sidan av koncentrationsförmågan och lyssnande, rytmisinn och gestaltning av rum och form. Genom dagsrytmen bekantar sig barnet med tidens gång och beräkning.

I steinerpedagogisk **teknologifostran** bekantar sig barnen med vardagsteknologi genom att göra observationer av hur vuxna använder tekniska apparater. Vid sidan av apparaterna används också traditionella metoder. Målet är att erbjuda sinnen en bra miljö och ge barnen sinnesupplevelser av mänskligt arbete och arbetsmoment som ingår i det, t ex i traditionella hantverkaryrken. Barnen planerar och bygger ivrigt olika apparater i sina lekar och provar fördomsfritt olika lösningar hur de olika uppfinningarna kunde fungera.

Mediefostran är språk och igenkännande av språkets nyanser. Att vakna till interaktion och att få öva sig i det. Vi använder oss av en trollkula som barnen i tur och ordning får ha och berätta sina ärenden och händelser under våra samlingar.

I steinerpedagogisk småbarnspedagogik främjas barnens informations- och kommunikationsteknologiska kunnande genom att utveckla hjärnans och sensomotorikens beredskap som behövs för att kunna använda informationsteknik i framtiden. I steinerlekskolan lär man inte ännu barnen informationsteknik, inte heller

att använda datorer. Enligt Utbildningsstyrelsens tolkning kan man i Steinerskolornas klasser 1–2 studera utan tekniska apparater.

I steinerlekskolan följer vi professorn i mediepedagogik Paula Bleckmanns sex trappsteg för att uppnå "myndighetsålder" inom media. Hon kallar det nedersta trappsteget för sensomotorisk integration, barnets tidiga multisensoriska inlärningssätt där barnets känsloförnimmelser (sensorik) möter dess rörelser (motorik). Andra steget är utvecklingen av kommunikation: gester, miner, språk och senare, skrivande. Utvecklingen av dessa är viktigt för barnets förmåga att känna sig hemma i världen. Det tredje trappsteget har att göra med produktivitet/prestationsförmåga vilket främst består av fantasi, spontan lek och verksamhet. Fjärde trappsteget utvecklar förmågan att ta emot information, dvs att iaktta, lyssna, gestalta, bearbeta och fundera. Det här trappsteget motsvarar en media kompetens, som enligt Bleckmann är ett mycket vidare begrepp. Femte steget betyder förmåga till kritisk analys, och sjätte trappsteget, urvals förmåga, finns som element i alla de andra trappstegen. Bleckmann betonar starkt att tidig, stabil förankring i det riktiga livet ger den bästa grunden för en hållbar media fostran. Samtidigt formar den en viktig resurs för att förhindra media beroende.

Inom Vildrosen-verksamheten har den fria leken en central roll. Barnen utforskar världen genom leken och sina sinnen. Utomhus forskar barnen noggrant materialen i omgivningen. De kan sitta långa stunder i sandlådan och gräva och känna på sanden. Likaså vattenpölar och snö ger dem tillräckligt att forska i. Därför är vi mycket ute på gården. 2-åringarna börjar intressera sig för balansering och hinderbanor med hjälp av den vuxna.

Den dagliga samlingen med sånger, rim och ramsor är alltid lika välkommen. Barnen lär sig känna igen när stunden är på kommande och kan börja förbereda genom att lägga ut fårskinnen på golvet och sätta sig innan pedagogen har hunnit säga något.

De små barnen har mycket glädje och humor i sig och den lockas fram genom att pedagogen har ett glatt förhållandesätt till barnen. Olika sätt att skoja med barnen genom att kittlas, kramas och pussas svetsar samtidigt ihop barnen till en grupp då alla får vara med om det roliga. Även olika tittut-lekar tycker barnen om.

Handramsor t.ex. under pottstunden är en fin stund att lugna ner sig och vara tillsammans som en grupp. Alla orkar sitta i lugn och ro och barnen njuter av att vänta på sin tur med "Musen kokar gröt". De lär sig tålmod och att vänta på sin tur.

5. STÖD FÖR BARNETS UTVECKLING OCH LÄRANDE

På Näckrosen använder man sig av barnobservation som en metod. När det behövs ger man allmänt stöd åt ett enskilt barn. Föräldrasamtal ordnas så fort som möjligt för att göra upp en plan. Denna plan utvärderas med jämna mellanrum. Pedagogerna på Näckrosen konsulterar och träffar den svenskspråkiga specialbarntädgårdsläraren vid behov. Barnet kan även få stöd genom andra tjänster för barn och familjer, till exempel barnrådgivningen, rådgivning i uppfostrings- och familjefrågor eller handikappservicen. Det är viktigt att de lokala tjänsterna för barn och familjer utgör en ändamålsenlig helhet då stödet för barnet ordnas.

Ofta har barnets behov av stöd observerats redan innan barnet kommit till lekskolan. Samarbete mellan barnets småbarnspedagog, förskola, rådgivning och vårdnadshavare bidrar till kontinuitet i barnets välbefinnande och lärande. Föreståndaren deltar i processen vid behov. Information om stödåtgärder som barnet eventuellt fått före lekskoletiden ska utnyttjas i småbarnspedagogiken. Det är viktigt att behovet av stöd identifieras och att stöd för växande och lärande ges på ett tidigt stadium för att förhindra att problemen växer och blir mera komplicerade. Undervisningsanordnarna ska skapa och utveckla smidiga överföringsrutiner. Viktigt är också att information om det stöd som barnet fått på daghemmet överförs till förskolan och den grundläggande utbildningen samt att det finns anteckningar om detta i barnets vårdplan.

Det mångprofessionella samarbetet ska utgå från barnets bästa. Med barnrådgivningen, barnskyddet, rådgivning i uppfostrings- och familjefrågor och annan socialservice ska man komma överens om samarbetsrutinerna och principerna när ett barns ärende behandlas eller i situationer som kräver myndigheters ingripande. Mångprofessionellt samarbete ska i första hand ordnas med vårdnadshavarens samtycke. Bestämmelserna om informationsutbyte och sekretess ska följas i samarbetet. Vid sidan om allmänna former av stöd och tjänster finns i steinerpedagogisk småbarnspedagogik ytterligare:

- en läkare som är bevandrad i pedagogiken/terapeutisk konsult, läke-eurytmist, konstterapeut, talterapeut, ergoterapeut, fysioterapeut, specialsmåbarnspedagog eller specialförskolelärare, skolans speciallärare. Dessa experters tjänster har Näckrosens förskolebarn möjlighet att ta del av.

I vår lekskola finns den ingen möjlighet att ha en personlig assistent för ett barn.

6. SMÅBARNSPEDAGOGIK SOM BASERAR SIG PÅ EN ALTERNATIVPEDAGOGIK ELLER SÄRSKILD ÅSKÅDNING

Nedan följer punkter som är specifika för steinerpedagogiken:

Grunden till steinerpedagogiken är en antroposofisk människosyn, där man ser att människan inte enbart består av en fysisk kropp utan också av fyra olika väsensled. Enligt Steiner ska den fysiska kroppen formas under de första sju åren. Vid arbete med barn är det viktigt att ha ett sunt förhållande till det egna jaget och sitt eget välmående. Om du som vuxen lyssnar på dig själv, frågar hur du själv mår, tar ansvar för ditt eget liv, förbättrar din livskvalitet och har mer livskraft talar man om en inre ro. Närvaro och strävan efter att vara sig själv är den största gåvan som en vuxen kan ge till ett barn. Tankesättet i den antroposofiska människobilden för med sig att jag som pedagog får en större empatiförmåga i och med att jag har hittat anknytning i mig själv. Den för med sig respekt för mänskligheten och naturen. Man får mer förståelse för mänskligheten. Den i sin tur för med sig mer öppenhet som för med sig motivation till arbetet och entusiasm till verksamheten.

Marja Dahlström skriver: "Barnet bör tas emot med respekt, omringad av kärlek och ge tid att lösgöra sig till att kunna ha en egen bedömningsförmåga. Kärlek är för barnet mänskliga utvecklingens livsbetingelse. Den grundar sig på vuxnas sätt att visa barnet vördnad, respekt och att skydda dess liv. Värmen från kärlek skapar en längtan hos barnet, viljan att identifiera sig med de vuxna i dess närhet och genom att härma de vuxna till att lära sig. Med **sådan** inläring använder barnet hela sin gestalt. Detta är djupgående inläring, undermedvetet och det sätter spår hos barnet för resten av livet. Barnet härmar den vuxnas gestalt, rörelser, gester, miner, känslor, tankar, ord eller mållöshet."

6.1. Maten

Det är av stor pedagogisk betydelse om maten kan tillredas i lekskolan så att barnen kan uppleva hela matlagningsprocessen. Detta är i Näckrosen inte möjligt. En av uppgifterna för arbetsgruppen för kök och matlagning är att försöka ordna så att vi på Näckrosen skulle få ett eget kök där vår mat skulle kunna tillredas. Våra förskolebarn är ibland med och tillreder mellanmålet. Till förskolebarnens uppgifter hör också att duka vackert och dela ut maten.

Måltiden inleds med en vers där man tackar sol och jord för det som serveras. Maten är vegetarisk (vi äter fisk en gång i veckan) och baserad på ekologiskt odlade råvaror och lekskolan använder sig endast av fullrörsocker. Man lägger mycket stor vikt vid att råvarorna är av hög kvalitet.

6.2. Lekmaterial

Steinerlekskolan strävar efter att främja barnens lekutveckling och kreativitet, därför är färdiga leksaker av underordnad betydelse. Lekmaterialet består i stället av stora tygskynken, klädnypor, tråklossar, stenar, snäckor o.s.v. Det finns tillgång till garn, tyg i bomull och siden, papper, trä m.m. som kan användas för att tillverka de saker som behövs i leken. I lekskolan leker barnen med tygdockor som är handgjorda och som inspirerar barnen till en kreativ lek. Enkla föremål och naturmaterial tilltalar barnens alla sinnen och inspirerar till eget skapande. Förvandlingsbart lekmaterial inbjuder till konstruktionslekar och rollekar där barnen tillsammans skapar vad de behöver i leken. Eftersom materialet är könsneutralt främjar det flickors och pojkars lek tillsammans.

7. UTVÄRDERING OCH UTVECKLING AV VERKSAMHETEN INOM SMÅBARNSPEDAGOGIKEN

Med hjälp av utvärderingen skall kvaliteten på småbarnspedagogiken främjas, verksamhetens styrkor och utvecklingsbehov synliggöras och verksamheten utvecklas.

Förverkligandet av vår verksamhetsplan utvärderas varje vecka på personalens kollegiemöte. I kollegiearbetet använder vi oss av gemensam självutvärdering och ömsesidig respons.

Utvärderingen kan bl.a. handla om personalens växelverkan med barnen, stämningen i gruppen, pedagogiska arbetssätt, innehållet i verksamheten eller läromiljön.

Enligt den steinerpedagogiska ålderspedagogiken hör en naturlig öppenhet för världen till barndomen.

Man vill inom steinerpedagogiken stärka förutsättningarna till självobservation och utvärderingen av det egna agerandet.

Barnobservationer är ett redskap och ett arbetssätt som pedagogerna använder i sitt arbete. Genom barnobservationer kan vi stöda barnet samt planera och utveckla verksamheten. Vi lyssnar på barnens verbala och nonverbala budskap i barnobservationer och strävar efter att utveckla verksamheten så att alla får sin plats i gruppen och trivs och utvecklas.

Vi gör upp en personlig vårdplan för varje barn tillsammans med föräldrarna som vi utvärderar och justerar.

Vi gör upp en verksamhetsplan för året i den egna gruppen som vi utvärderar med jämna mellanrum och justerar vid behov.

Vi utvärderar och utvecklar vårt arbete genom att ha:

1. Husmöten
2. Kollegiemöten
3. Planeringsdagar
4. Föräldramöten
5. Självutvärdering
6. Egna målsamtal med vår föreståndare.

I slutet av vårterminen skriver vi alltid en verksamhetsberättelse som man utvärderar och går genom på lekskolans årsmöte på hösten.

Varje år går vi genom planen för småbarnspedagogik, förskoleplanen, planen för att förebygga mobbning samt säkerhetsplanen för att förbättra och utvärdera vårt arbete.

HELSINGFORS 18.10.2017

Evelina Kannainen Steinerpedagog

Eva-Lotta Svanbäck-Nietosvaara Daghemsföreståndare